

POSTANOWIENIE

Dnia 5 listopada 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z wniosku W. Spółki z o.o. Spółki komandytowej w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W.
z udziałem zainteresowanej P. B.
o wydanie zaświadczenia na formularzu A1,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 5 listopada 2020 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 18 kwietnia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od skarżącego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych
[...] Oddział w W. na rzecz W. Spółki z o.o. Spółki komandytowej
w W. 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w
postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 18 kwietnia 2019 r. oddalił apelację pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych – [...] Oddział w W. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z 8 listopada 2017 r., który zmienił decyzję pozwanego z 10 sierpnia 2016 r. w ten sposób, że nakazał wydać zaświadczenie o ustawodawstwie dotyczącym zabezpieczenia społecznego mającego zastosowanie do osoby uprawnionej na formularzu A1 dla P. B. na okres od 11 lipca do 10 sierpnia 2016 r. Pozwany odmówił wydania takiego zaświadczenia, ze względu na

ustawowe wyłączenie studentki z ubezpieczenia emerytalnego i rentowego (art. 6 ust. 4 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych). Odwołanie wniosła W. sp. z o.o. spółka komandytowa w W., z którą ubezpieczona 8 czerwca 2016 r. zawarła umowę zlecenia na opiekę wykonywaną w Niemczech w okresie od 9 lipca do 9 listopada 2016 r. Do sprawy przystąpiła też jako zainteresowana P. sp. z o.o. spółka komandytowa w W.. Z tą spółką ubezpieczona zawarła umowę o pracę na okres od 8 czerwca do 9 września 2016 r., na 1/8 etatu jako asystent biura. Umowa ta została wypowiedziana i trwała do 20 sierpnia 2016 r. Z tytułu tego zatrudnienia P. B. podlegała ubezpieczeniom społecznym. Od 11 lipca do 31 sierpnia 2016 r. ubezpieczona świadczyła usługi w Niemczech zlecone przez spółkę S.. Sąd Okręgowy na podstawie tych ustaleń odwołanie uznał za zasadne na podstawie art. 11 ust. 3 lit. a i art. 12 rozporządzenia nr (...) z 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego oraz na podstawie art. 14 ust. 1 i art. 19 ust. 2 rozporządzenia nr (...) z 16 września 2009 r. dotyczącego wykonania rozporządzenia nr (...). P. B. od 11 lipca do 10 sierpnia 2016 r. podlegała ubezpieczeniu zdrowotnemu. W tym czasie wykonywała też pracę w spółce P.. Sąd Apelacyjny potwierdził obowiązek wydania zaświadczenia A1 obejmującego ubezpieczoną z tytułu umowy zlecenia zawartej z odwołującą się spółką W. a wykonywanej w Niemczech od 11 lipca do 10 sierpnia 2016 r. Przeszkodą nie była regulacja krajowa, zgodnie z którą studenci wykonujący zlecenie nie podlegają ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym przed 26 rokiem życia (art. 6 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). Sąd wskazał na równoległą umowę o pracę z drugą spółką (przy czym nie pominął w niej okresu urlopu bezpłatnego). Ubezpieczona podlegała zatem ubezpieczeniom w kraju. Po urlopie bezpłatnym ubezpieczenie zdrowotne obowiązywało przez 30 dni. Student podlega też ubezpieczeniu zdrowotnemu w kraju. W spornym okresie od 11 lipca do 10 sierpnia 2016 r. P. B. była objęta „ustawodawstwem” „pierwszego państwa członkowskiego”. Sąd wskazał na wyrok Sądu Najwyższego z 6 sierpnia 2013 r., II UK 116/13 i wyrok Trybunału Sprawiedliwości z 25 października 2018 r., C-451/17.

Skarżący organ rentowy wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, „ponieważ z jednej strony jest ona oczywiście uzasadniona, a z drugiej występuje istotne zagadnienie prawne i potrzeba orzeczniczego wyjaśnienia przepisu unijnego w sytuacji, gdy prawomocny wyrok Sądu wywoła poważne skutki nie tylko dla zainteresowanej, lecz także dla innych osób o identycznym statucie, tzn. studentów poniżej 26 roku życia (art. 398⁹ § pkt 1, 2, 4 k.p.c.),

- czy zleceniobiorca, który posiada w Polsce status studenta i nie ukończył 26 roku życia, skierowany czasowo do pracy w innym państwie członkowskim, podlega w zakresie zabezpieczenia społecznego systemowi tego państwa, na terytorium którego w danym okresie faktycznie wykonuje pracę zgodnie z art. 11 ust. 3 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004;

- czy zastosowanie w takiej sytuacji ma art. 12 ust. 1 powołanego rozporządzenia i w konsekwencji Zakład Ubezpieczeń ma obowiązek wydać zaświadczenie A1” (?).

Spółka W. wniosła o oddalenie skargi i zasądzenie kosztów.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarżący nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie został uwzględniony.

Metodycznie niezasadnie łączy kilka podstaw przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2, 4 k.p.c.), co nie jest prawidłowe, gdyż każda podstawa ma inny przedmiot zainteresowania i inną pełni rolę. Ustawodawca wyraźnie rozróżnia te podstawy. Kumulacja podstaw przedsądu nie jest dopuszczalna, gdyż to co uzasadniać ma istotne zagadnienie prawne nie może jednocześnie składać się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, albowiem to co stanowi o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej nie może być jednocześnie istotnym problemem prawnym (logicznie wyklucza się). Nie ma jednak podstaw do wezwania do uzupełnienia wniosku, gdyż nie można przyjąć, że nie przedstawia żadnej przesłanki i jakiegokolwiek uzasadnienia wniosku. Jeśli w skardze kasacyjnej zawarto wniosek o jej przyjęcie do rozpoznania oraz przedstawiono "jakiegokolwiek" uzasadnienie takiego wniosku, to skargi nie można traktować jako niespełniającej wymagań

formalnych – art. 398⁴ § 2 k.p.c. oraz art. 398⁶ § 3 k.p.c. (por. postanowienia Sądu Najwyższego z 22 czerwca 2016 r., III UZ 6/16, z 21 lutego 2019 r., I PK 154/18, z 14 listopada 2019 r., I UK 410/18).

Sprawa wynika z odmiennej wykładni. Można przyjąć, że nie ma tu sprzeczności w orzecznictwie (skarżący nie wskazuje sprzecznych orzeczeń), przy czym problem nie wykracza poza zwykłą wykładnię, co pozwala przyjąć, że nie spełniają się wskazane we wniosku podstawy przysądu (art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 4 k.p.c.).

Należy wyjść od stwierdzenia, że przepisy unijne dotyczące koordynacji zabezpieczenia społecznego mają wyższą rangę w hierarchii źródeł prawa niż ustawa zwykła (art. 91 Konstytucji). Oddzielić należy zakresy regulacji. Koordynacja ma charakter uniwersalny w tym znaczeniu, że państwa samodzielnie określają swoje systemy ubezpieczeń społecznych, jednak w zakresie wspólnym obowiązane są stosować regulacje unijne. Wykonujący pracę za granicą podlega ustawodawstwu tylko jednego państwa (art. 11 ust. 1, ust. 3a rozporządzenia w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r.). W sytuacji delegowania do pracy za granicą może to być ustawodawstwo państwa delegowania i zamieszkiwania ubezpieczonego (art. 12 tego rozporządzenia).

Nie jest konieczne omawianie regulacji, bo spór dotyczył w istocie kwestii, czy ustawowe wyłączenie studenta z ubezpieczenia emerytalnego i rentowego na podstawie art. 6 ust. 4 ustawy systemowej wyklucza stosowanie przepisów unijnych o koordynacji zabezpieczenia społecznego.

Odpowiedź jest negatywna. Przepisy o koordynacji zabezpieczenia społecznego nie zostają wyłączone. Jak zauważono mają samodzielne znaczenie i nie mogą być wyłączone na podstawie art. 6 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zresztą nie taki jest przedmiot tej regulacji.

Wyłączenie studenta z podlegania określonym ubezpieczeniom ma znaczenie tylko w kraju.

Dla koordynacji zabezpieczenia społecznego znaczenie ma sama praca za granicą i delegowanie do tej pracy na określonych warunkach.

Punktem odniesienia jest więc samo zatrudnienie i związany z nim łącznik miejsca pracy albo miejsca normalnej działalności pracodawcy, który deleguje zatrudnionego do pracy za granicą. Przesłanki tego delegowania decydują o wyłączeniu zasady podstawowej, czyli ustawodawstwa miejsca wykonywania pracy i przyjęciu ustawodawstwa kraju, w którym pracodawca delegujący prowadzi działalność.

Przesłanką wyłączającą te reguły nie jest to, czy i w jakim stopniu zatrudniony objęty jest zwolnieniem składkowym lub w ogóle wyłączeniem z określonych ubezpieczeń społecznych w kraju delegowania (zamieszkiwania). Jest to domena regulacji krajowej i dlatego nie jest objęta koordynacją.

Nawet wyłączenie z ubezpieczenia emerytalnego i rentowego nie powoduje, że student nadal podlega ustawodawstwu polskiemu, czego dowodem jest choćby to, że do niego ustawodawca odnosi to zwolnienie (art. 6 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych). To, że ustawa wyłącza ubezpieczenie mimo świadczenia pracy stanowi wyjątek i tylko w ujęciu ustawy a nie unijnego rozporządzenia w sprawie koordynacji zabezpieczenia społecznego. Koordynacja ta nie reguluje zakresu praw i obowiązków z tytułu ubezpieczenia społecznego w kraju, lecz określa przesłanki (łączniki), które wyznaczają ustawodawstwo właściwe państwa członkowskiego.

Niezależnie, nie można pomijać, iż w sprawie ustalono równoległe zatrudnienie ubezpieczonej na podstawie umowy o pracę w drugiej spółce. Miałaby też samodzielne ubezpieczenie zdrowotne w kraju jako studentka, nawet gdyby nie pracowała (z racji studiów).

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie art. 99 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. oraz § 9 ust. 2 i § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie.